

I. Pravilnik za zniž. vožnjo izide v februarju in bo točno odločil pravice F. S. Vsled memoranda in intervencij V. O. je pomočnik Min. Saobr. dal zagotovilo, da bodo imeli ferijalci pravico na potovanja v grupah po dva (seveda se za te besede V. O. F. S. ne obvezuje, dokler ne izide pravilnik).

II. Znižane vožnje med letom. (Božič itd.) ne spada med ferijalna potovanja, ampak so pravice ubožnih dijakov. F. S. ima le kot stanovsko društvo pravo na izdajanje formularja za uporabo teh voženj. Če bo F. S. to legitimacijo še nadalje izdajal, zavis od okoliščin, vsekakor bo pa ločena od ferijal. legitimacije, na katero bodo imeli pravico le ferijalci-dijaki, kakor profesorji in učitelji.

2. O učiteljskem vprašanju: Izjava Min. Saobr.: Učitelji kot drž. uradniki nimajo nobene moralne pravice na olajšave, ki so določene le za ubožne dijake. (V ostalem glej točko 1./II.) Posluževali pa se bodo kot ferijalci fer. legitimacije.

Upr. odbor je odredil nadalje sledeče: 1. Zapisnik kongr. se postopoma natisne kot priloga Glasniku do konca leta. 2. P. F. S. naj vrnejo Centrali vse neuporabljene D. legitimacije in bodo zanje razdolžene. 3. V bodoče overja čl. izkaz P. P. te na podlagi takojšnjega vplačila. Rok za vpis se pomakne za 10 dni nazaj t. j. kdor se vpiše 20. v mesecu plača pristojbino za tisti mesec od 21. naprej že za sledeči mesec. P. P. overja za tekoči mesec le one izkaznice, ki dospejo do 25.!!! 4. Značke F. S., bo centrala naročila na podlagi naročil; zato naj vsaka podr. F. S. javi do 25. t. m. pribl. število znakov, ki bi jih rabila tekom 2. 3. let. Centr. bo na podlagi prijavitelne števila določila ceno, javila to P. F. S. in po odobrenju izvršila naročbo. 5. Glasnik izide do 1./II. P. F. S. naj na podlagi priloženih formularjev nabirajo pri trvdkih oglase za Glasnik, pri čemer imajo 5% provizije. S tem same zaslužijo in omogočajo tisk Gl. (Tudi članki in potopisi dobrodošli). 6. V centrali so preostale vel. slike III. kongresa à 40 Din. Naprošam P. F. S. naj vsaka naroči po eno. Slike so dobro uspele in so pri članstvu močno agitacijsko sredstvo. — Prosim tajnika ozir. blagajnika učit. P. F. S., da naročajo robo z naroč. listi in izrečno v dopisih, da ne bo nesporazumljen. Ferijalni pozdrav! V. Maček, s. r.

—f Zborovanje »Učit. F. S.« se je vršilo 29. decembra pr. l. v Celju. Da ni bilo zborovanje polnoštevilno, je mogoče krivda prepozno obvestilo v dnevnikih (polnoštevilnosti ni bilo tudi pri pokr. zboru F. S.) Glavna točka je bila: Stališče, ki ga naj zavzamejo učitelji-ferijalci na zadnjo okrož. pokr. pov. P. F. S. Zahtevali smo, da se nam z odlokom dovolijo vse ugodnosti, ki jih predpisujejo pravila F. S. Na tem zborovanju smo sklenili, da še enkrat in zadnjič resoliramo na »U. O. F. S.« v Beogradu.

Janko Likar je bil izredno prikupljivega značaja, bil je dober pevec in spreten govornik ter prikupljiv družabnik.

E. Gangl.

„Slovenski Narod“ o našem „Zvončku“.

(Slov. Nar., 15. jan. 1924 št. 13.)

»Zvonček«, list s podobami za slovensko mladino. Rodoljubna dolžnost nam je, da izpregovorimo danes o tem listu, saj je mladina up naroda. Kakoršno si vzgojimo mladino, tak bo v bodoče narod. Mladine pa nam ni vzgajati le doma in v šoli, nego je tudi s skrbno izobraznim čtvom.

Med mladinskimi spisi pa ima veliko vrednost »Zvonček«, ki stopa letos v jubilejno leto, ker že 25. leto izhaja pod spretnim vodstvom Engelberta Gangla, ki je sam spreten pedagog, pesnik in pisatelj. Zanimiv je pogled na vsebino ravno dovršenega 24. letnika. Med pesnimi nahajamo pesnico Anico, zastopano z 10 pesnimi, Janko Leban s 7, Miroslava Kunčiča s 6, Ivana Albrehta s 5 itd. Glavni povesti sta spisala Ivo Trošt. »Ratko Lipovec« in »Fran Erjavac«; »Zamorske narodne pripovedke, Janko Leban je prispeval 5 manjših povesti, Marica Bartolova 3, med drugimi povestničarji se odlikuje posebno Julij Slapšak, ki se prav po nepotrebnem skriva za razne psevdonime. Ponos »Zvončkovih« pisateljev je tudi Josip Vandot. Gledališke igre so bile 3, eno je spisal Tone Gaspari, drugo dr. Ivan Lah, tretjo Janko Leban. Razpredel: »Pouk in zabava« so v 24 letniku oskrbeli: Fr. Rojec, Janko Leban, Anton Le-

na »Gl. odb. UJU«, na ministrstvo prosvete in na ministrstvo saobračaja in čakamo odgovora do 1. marca. Mi nečemo miloščin, ampak zahtevamo samo to, kar učiteljem-ferijalcem pripada po pravilih F. S. pri katerih smo sodelovali tudi mi. Pokr. pov. F. S. je sporazumno z »U. O. F. S.« odgovorilo na našo zadnjo resolucijo:

1. Učitelji kot drž. uradniki nimajo nobene moralne pravice zahtevati vozne olajšave med letom, ker ta olajšava ni ferijalna, ampak splošno dijaška in ima s F. S. le toliko zveze, da F. S. izdaja slučajno D. leg. (Op.: To ni naša prva zahteva, ker se o Božiču in Veliki noči poslužujemo urad. legit.)

2. Učitelji kot člani F. S. bodo imeli pravico posluževati se fer. legit., ki izide na podlagi pravilnika o povlasticah — in sicer po obljubi ministrstva saobračaja po 2 (dva) v grupah.

Te ugodnosti bomo imeli z odlokom priznane, ko izide pravilnik v februarju. To nam zaenkrat zadostuje in pravilnika pričakujemo najkasneje do 1. marca. S tem bi bila stvar za nas ugodno rešena! Pričakujemo še večje agilnosti za ferijalno misel v mnogih učit. P. F. S. in več razumevanja pri mnogih okr. učit. društvih.

Za »Fer. sklad« se je pri fer. zborovanjih nabralo 60 Din od ferijalcev, ki hočejo tudi finančno podpreti in razširiti ferijalno misel. Ferijalna zahvala in slede naj fer. posnemovalci. — S. M., za učit. F. S.

—f Počitniški izlet. Sestanek počit. izleta se je združil z zborovanjem učit. F. S. Pokazal je ono navdušenje, ki je bilo v lanskih tozadevnih sestankih. Enoglasno smo sklenili, da te počitnice odpotujemo na Plitvička jezera in še dalje — do morja. Potovali bomo brez vsakega sporeda (petje, igra), kakor zadnje počitnice, torej ne bomo potovali kakor »medvedje z bobnom«, kakor pravi Pavliha. Dalje smo enoglasno sklenili, da potujejo z nami oni tovariši(ice), kakor lansko leto, le tov. (ice) tehničnih vzrokov imajo pristop. Javijo naj se na moj naslov. Upam, da bo urejeno tako, kakor lanske počitnice in da bom s člani počitniškega izleta v taki korespondenci kakor lansko leto. — Naprej za uresničenje naših načrtov! — S. Mrovlje, Črnomelj.

Splošne vesti.

— Redukcija učiteljic ženskih ročnih del. Kakor izvemo je vlada reducirala vse učiteljice ženskih ročnih del in je ukinila tudi izpite za učiteljice ženskih ročnih del na obrtni šoli. Ne oziraje se na to, da je kršeno tukaj zajemeno pravo, je to zopet nov udarec, ki znači nazadovanje prosvete v Sloveniji. Stalne učit. ženskih ročnih del so bile nameščene na sistemizira-

nih mestih. Po uradniškem zakonu ohranijo vsi stalni učitelji s stalnim učnim mestom i nadalje svojo stalnost, torej ne pridejo pri redukciji sploh v poštev; po določbah istega zakona se ima vsa redukcija izvršiti najkasneje do 1. jan. 1924 in se imajo vsi oni, ki do tega dne ne prejmejo obvestila o redukciji, smatrati za prevedene. Vlada je s tem činom vrgla na cesto pri nas znatno število usposobljenih učiteljic; je s tem sama pogazila avtoriteto določb zakona, ker je očito postopala protizakonito. Pov. U. J. U. je storilo vse korake, da se ta ukrep še pred izvršitvijo prekliče. Učiteljice žen. roč. del imajo pravico pritožbe na upravno sodišče.

— Protizakonita redukcija. Iz Beograda prihaja vest, da je vlada reducirala v Sloveniji vse učiteljice ženskih ročnih del, vse katehete in vse pomožne učitelje. Člen 224. zakona o državnih uradnikih ima v zadevi redukcije popolnoma jasno določbo, ki odreja: Najkasneje v štirih mesecih, ko je bil razglašen uradniški zakon (razglašen 1. septembra 1923) se mora izdati odlok, kateri izmed uradnikov se obdrže še nadalje v državni službi. Uslužbenec, o katerih se v tem času (torej do 1. januarja 1924) ne izda noben odlok, je smatrati za obdržane na njih položajih. — Poleg tega določa člen 224. glede učiteljstva še posebej sledeče: Ne postavljajo se na razpoloženje in ostanejo nadalje na svojih mestih: učitelji, ki niso smeli biti po dosedanjih zakonih ne premeščeni ne odpravljeni iz službe.

— Koliko učnih oseb bi prišlo pri zadnji redukciji v poštev. Pri redukciji po zadnjih vestih bi prišlo v poštev 102 učiteljice ženskih ročnih del, 58 pomožnih učiteljev in učiteljic in 22 stalnih katehetov.

— Protest proti redukciji učiteljic ženskih ročnih del je poslalo Poverjenišvo U. J. U. na predsedstvo U. J. U. in na ministrstvo prosvete v Beogradu.

— Na protest Pov. UJU smo prejeli iz Beograda brzozavno poročilo, da se je vsa zadeva redukcije obrnila na bolje. — Tudi listi so objavili tozadevno vest, da bodo vse te učne osebe znova nameščene.

— Zakon o narodnih šolah bo predložen narodni skupščini. Kakor poroča Narodna Prosveta je podpisan ukaz, s katerim se predloži skupščini projekt zakona o narodnih šolah. Zadnji čas se je z naglico delalo na tem zakonu. Redukcija se je končno izvršila in je bil definitivno določen tekst, ki pride v zakon. Tudi zadnji projekat je bil v načelnih točkah izpremenjen. Črtan je bil člen s katerim se ustanavlja 100 mil. fond v pomoč revnim občinam za zidanje in vzdrževanje šol in členi, ki govorijo o državnem vzdrževanju osnovnih šol. S tem je bil zakonski načrt v načelnih in temeljnih točkah poslabšan in izpremenjen na škodo šolstva in prosvete naroda. Tekst načrta zakona o narodnih šolah bo pomnožen v svrhu predaje narodni skupščini.

† Janko Likar, mestni učitelj v Ljubljani. V petek, dne 18. januarja t. l. popoludne ob pol 3. uri je nenadoma umrl v Ljubljani tov. Janko Likar, zvest in zaveden pristaš naše organizacije in agilen tovariš. Kljub že visoki starosti je bil izredno prožnega duha in je zasledoval napredek na vseh poljih. Njegova smrt nas je bridko zadela, ker smo pokojnega tov. Likarja prištevali med svoje najzvestejše pristaše, na katerega pomoč smo radi njegove visoke sposobnosti lahko vedno računali in ker nam ni iste nikdar odrek. Tov. Janko Likar je bil eden onih redkih mirnih in vztrajnih političnih delavcev, ki se je znal uveljaviti ob vsaki priliki. Bodi mu ohranjen blag spomin, preostali naš sožalje!

— Opozorilo učiteljskim društvom in šolskim vodstvom. Vsem učiteljskim društvom razpošljemo te dni okrožnice tičoč se mladinskega lista »Zvonček«. Prosimo učiteljska društva, da razpošljejo to okrožnico takoj vsem šolskim vodstvom s priporočilom, da upoštevajo naši člani na šolah predlog v okrožnici in se z vso vneto nemudoma lotijo dela za dobro stvar. Šolska vodstva pa opozarjamo, da priložimo položnice prvi številki »Zvončka«.

— Naročnike »Zvončka« obveščamo, da izide prva številka prihodnjega teden.

— Učiteljski koledar. Kdor bi se reflektiral na koledar, naj ga odslej naroči pri knjigarni Učit. tiskarne, ker smo mi drugo naročilo že zaključili.

— Posnemanja vredna požrivovalnost. Zdi se nam umestno, da objavimo vsebino dopisnice, ki nam jo je pisal bla-

gajnik laškega uč. dr. Glasi se: »Nakažem Vam danes za rezervni fond 400 Din, in sicer od vsakega člana laškega učiteljskega društva po 5 Din z željo, da nas posnemajo tudi druga okrajna učiteljska društva. — Opozoriti bi bilo treba druga društva ravno v tem času, ko sestavljajo proračune na svojih glavnih letnih zborovanjih, da naj ne pozabijo na prostovoljni organizacijski davek. — Če gre to pri nas, zakaj bi pri drugih društvih ne šlo.« Priporočamo vsem društvom, naj si vzamejo to postopanje v vzgled, kajti resnici na ljubo moramo povedati, da se zadnji čas precej pozablja na rezervni sklad.

— Popravek. V zadnjem poročilu o zborovanju učiteljskega društva za Maribor in bližnjo okolico se pomotoma natisnila cela 6. resolucija, ki se pravilno glasi tako-le: Da se je nadomestila obojela učna moč na dekliški meščanski šoli I., je bila tja začasno premeščena učiteljica dekliške osnovne šole IV., obenem vadniške šole državnega ženskega učiteljskega. Na tej šoli je bila začasno nastavljena učiteljica dekliške osnovne šole II., njo pa nadomestuje suplentinja. UJU naj posreduje pri višjem šolskem svetu, da se ne godijo več take premestitve, radi katerih trpi obenem več šol.

— Poziv vsem članom ljubljanskega učiteljskega društva. Društveno leto 1923/24. se bliža koncu, a računi društvene blagajne še vedno niso popolnoma čisti. Precejšnje je število onih tovarišev in tovarišic, ki se v teh kritičnih časih, ko moramo vsi trajno in čuječe stati na straži v boju za naše pravice, ne zavdajo dolžnosti napram društvu in Poverjeništvu in posredno napram vsej organizaciji. Le finančno dobro stoječa organizacija lahko krepko deluje za uspeh in dobrobit vsega stanu. Zato pozivamo vse članstvo, ki za leto 1923. še ni poravnalo članarine, naj isto vsaj tekom januarja 1924 poravnajo, da društveni blagajnik lahko sestavi obračun s centralnim blagajnikom. V nasprotnem slučaju bo odbor primoran na prihodnjem zborovanju prečitati javno imena dotičnih članov, ki še niso poravnali za leto 1923. niti pare.

Blagajnik.

— Okrajna učit. društva opozarjamo, da poverjeništvu javijo društvene odbore za i. 1924, kar naj store tajniki takoj po občnem zboru.

NAROČNIKE KOLEDARJA, ki še niso poslali naročnine, prosim, da to store nemudoma, da zadostimo obveznosti napram založništvu. Naj bo to zadnji opomin!

REZERVNI SKLAD. V smislu sklepa pokrajinske skupščine v Ptujju je prevzel te dni posle upravnika rezervnega sklada glavni blagajnik. Vse pošiljke je torej odslej naslavljal na naslov »BLAGAJNIŠTVO UJU, POVERJENIŠTVO LJUBLJANA, UČITELJSKA TISKARNA. Pošiljke označite z opombo »Rezervni sklad«.

GLAVNI BLAGAJNIK.

Zbirka knjig

za centralno knjižnico Pov. UJU.

—ck V Ljubljani ima Pov. UJU svojo centralno knjižnico, ki ji je namen zbrati vse slovenske pedagoške knjige in liste, t. j. vsa bibliografsko važna slovenska dela in knjige, od prvega abecednika do najnovejšega slovenskega pedagoškega dela; torej slovenskih, ki zadevajo šolstvo in pedagogiko.

V drugi vrsti se omejuje zbirka na jugoslovansko literaturo te vrste in v tretji vrsti na zbirko pedagoških del tuje literature in drugih knjig.

Posebno pozornost ima posvečati tudi mladinski literaturi, da bi lahko ob priliki služila našim kulturnim in literarnim delavcem na tem polju.

Poleg tega pa zbira centralna knjižnica tudi leposlovne knjige, da jih bo potem oddajala šolskim javnim ljudskim knjižnicam, ki jih bo treba ustanavljati in organizirati po vseh šolah, posebno v obmejnih krajih; tudi odvisne mladinske knjige bo dala šolarskim ali mladinskim knjižnicam na šolah.

Koliko knjig razpada v podstrešjih in koliko jih leži neizrabljenih v omarah, ki bi na pravem mestu lahko mnogo koristile prosveti naroda. Marsikatera stara šolska ali pedagoška knjiga ali časopis roma ravno pri učiteljsstvu v peč, a morda ravno ono delo manjka v naši centralni knjižnici Pov. UJU in bi lahko knjižnico izpopolnjevalo.

Učiteljsvo bi lahko mnogo tega blaga otelo v korist naroda in bi s pomočjo knjižnične centrale prav s temi knjigami dvigalo prosveto naroda.

Da se odpomore temu prav neekonomičnemu narodnemu gospodarstvu s knjigami, predvideva Poslovnik Poverjenosti UJU zbiranje vseh teh knjig potom centralne knjižnice poverj. UJU in uvažanje dobrega gospodarstva s temi knjigami, da se bo z njimi izpopolnjevalo javne ljudske in mladinske knjižnice po šolah, okrajne učiteljske knjižnice in centralno knjižnico Pov. UJU.

O tozadevnih določbah poslovnika izpregovorimo prihodnjič.

Za enkrat se bo delovanje omejilo samo na zbiranje knjig in bomo darovalce knjig in naslove knjig objavljali v posebni rubriki.

—ck Darovane knjige za centralno knjižnico Pov. UJU: Dr. Nikola Radošević in Dr. Aleks. Stojčević, univerzitetna profesorja v Ljubljani: 1. Kralj Petar I. van otadžbine 1915—1919. — (Spisal H. N. Djukanović); 2. Makedonija. — (Tih. R. Djordjević); 3. Devetstopenjasta. — (Branislav Nušić); 4. Pripovedke iz stare Srbije. — (Zar. R. Popović); 5. Govori i članci. I. II. — (Jovan Cvijić); 6. Kraljević Marko, zbirka 220 pesama i 90 pripovedaka narodnih. — (Sr. J. Stojković); 7. Srpske narodne junačke pesme (sa slikama). — Zadužbina Dimitrija Stamenkovića.

Neodrešena domovina in obmejno šolstvo.

—ob Obmejno šolstvo. V »Učit. Tov.« z dne 10. januarja t. l. je pisal tovariš severne meje o obmejnem šolstvu ter o nalogi UJU, o C.-M. družbi in Jugoslov. Matici do obmejnega šolstva. K članku pripominjam samo to, da se je o tem vprašanju zelo obsežno razmotrivalo na UJU skupščini v Ptuj. Podpisani sem imel sestanek z navzočimi obmejnimi učitelji, katerim sem obrazložil delovanje C.-M. družbe za obmejno šolstvo ter obenem razvil program, kako naj bi se sistematično to delo vršilo. Priporočal sem učitelstvu, da naj povsodi ustanove C.-M. podružnice, da se po njih vzgojuje ljudstvo v narodni zavesti. Te podružnice naj bi bile nekake nacionalne trdnjave na severni meji. Od njih ne zahteva družba morebiti kakih posebnih dohodkov, bile naj bi marveč moralna družbina opora. Iz tega je razvidno, da se je družba že temeljito zainteresirala za severno mejo. Pripomniti moram dalje, da je družba podprla v tekočem šolskem letu obmejno šolstvo s šolskimi knjigami, z denarnimi podporami in z božičnicami. Izdalo se je do 100.000 Din — drugi jasen dokaz, da družba vrši na severni meji svoje delo, v kolikor ji pripuščajo gnotna sredstva. Glede severne meje sem podpisani stavljal pri višjem šolskem svetu več predlogov, kateri so se po večini sprejeli in se deloma že tudi udeležili. P. n. učitelstvo na severni meji prošim vljudno, da se načrt o ustanovitvi podružnic udeležijo, ker bi se s tem olajšalo družbino obrambeno delo na meji. Vse potrebne podatke daje družba sv. Cirila in Metoda.

Fran Skuli.

Učiteljski pravnik.

—Š Kolekovanje šolskih naznanil. Na neko vprašanje odgovarjam javno, morebiti še koga drugega zanima. Otroci niso primorani vzeti šolskih naznanil, napredujejo lahko tudi brez njih v višje razrede. Potrdilo siromašnosti izda občina, ker mora biti na šol. naznanilu: »Brez koleka po potrdilu občine — — — — — z dne — — — — — št. — — — — —«. Občine lahko dobe v davkarji spisek o neposrednem davku. Sedaj so itak rabile vse občine tak izkaz za kuluk. Stranka pa dobi v davkarji le tedaj potrdilo o davku brez koleka, ako ima občinsko potrdilo siromašnosti. Občina naj napiše:

Potrdilo
siromašnosti v dosegu šol. naznanila brez koleka.

Janko Peteln, posestnik v Kurji vasi,
otrok: Ivan, Občina — — — — —
dne — — — — —

Župan:

Naša kulturna organizacija.

Slovenska Šolska Matica.

—Šm Članom in poverjenikom Slov. Šolske Matic! Razpošiljam Vam publikacije za l. 1923. z uljudno prošnjo, da blagovolite potrditi od vsakega člana, ki mu izročite Maticne knjige, še znesek Din 10 (od dijakov Din 5). Ta povišek je bil sklenjen na odborovi seji S. Š. M. v Ptuj dne 8. julija 1923 (glej letošnji Ped. Zbornik str. 108!), a smo do zadnjega trenutka mislili, da nam kljub sklepu ne bo treba članarine zvišati. Toda preko naše plačilne zmožnosti narasli tiskarski stroški zadnjega časa nas silijo, da mo-

ramo svoj sklep izvesti, sicer zabredemo takoj letos v neprijeten finančni položaj, ki bi utegnil imeti že prihodnje leto, za Matico resne posledice. Da si pa sami ne otežujemo kulturnega dela, ki ga vrši S. Matica že skoro četrt stoletja med slov. učitelstvom, tedaj se zanašamo trdno, da nam p. n. poverjeniki že v kratkem času dopošljejo nabrane poviške potom položnic, ki jih danes prilagamo. Istočasno prilagamo pošiljati nabiralne pole za l. 1924. s prošnjo, da greste tudi letošnje leto veselo na delo za naše prekoristno društvo. V podrobnostih Vas opozarjamo na »Naznanilo« na str. 118. letošnjega »Ped. Zbornika«. V Ljubljani, 15. januarja 1924. — Odbor Slov. Šolske Matic.

Književnost in umetnost.

Nove knjige in druge publikacije.

—kpl Cvetko Golar: Pastirjeva nevesta. Ljubljana 1923. Natisnila in založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Str. 147. Cena trdo vezani knjigi 24 Din.

—kpl Medvladje, socialen roman. Spisal: Jože Pahor. Cena 30 Din. Založila »Socialna Matica« v Trstu. Dobi se v Učiteljski knjigarni v Ljubljani.

Ocene.

T. SELISKAR:

CITANKA

za obče osnovne šole. Sestavil: H. Schreiner. (Ilustrirana izdaja. II. del.)

Vsaka knjižnica, ki je opremljena z lepimi slikami, odgovarjajočimi čitavi, je za bralce prikupljiva kakor ona brez slik. To je uveljavilo in se da dokazati z najenostavnejšimi psihološkimi zakoni, ki jih lahko najdemo v vsaki boljši psihološki knjigi. Zato tudi ne bom našteval pomembnosti slik v učnih knjigah, ker si jih je gotovo še vsakdo zapomnil, če je imel srečo, kaj takega slišati na učiteljski.

Ampak na nekaj drugega bom opomnil. Namreč, kakšne morajo biti te slike — in tudi kakšna mora biti celotna oprema lepe učne knjige.

Razveselil sem se, ko sem slišal, da smo dobili novo ilustrirano citanko za osnovne šole — toda silno sem bil razočaran, ko sem zagledal to, s takim ponosom naslovljeno »Ilustrirano izdajo«. Ali ni ilustrirana? Seveda! Par »pildkov« kuka iz medle črtnice v moje razočaranje — in jaz sem bil tako prost in sem namočil pero v sveti jezi, ne oziraje se na to, ali bo kdo hud ali ne, če napišem uničujočo kritiko podobicam, katerih naj bi se razveselila naša, vsuga lepega želina mladina. Samo podobicam! Čitavu ne, ker je malo novega in ga v tem oziru serija citank (Gangl, Černe, Rape, Flere) daleko prekaša.

Slike so, razen ene, ki so pridejane znanstvenemu delu tako slabe in tako nemarne, da se čudim, kako se jih je moglo spraviti v knjigo, ki je namenjena mladini. Tudi za učno knjigo naj se pridobijo slike, ki bodo mogle vzbujati estetična čustva, posebno še sedaj, ko se zahteva po umetniški vzgoji vedno bolj širi. Nikakor ne sme misliti šolnik, ki je mogoče dober pedagog, drugače pa reakcionaren esteta, da je za mladino vseeno, če stoji petelin na gnoju namesto v linah, če je otrok, ki beži pred zvonom junker iz srednjega veka, ne pa naš vaški paglavci itd. Svojo zakrknjenost do lepih slik pa je pokazal tisti, kdor že jih je porabil, na strani 42, kjer nekak »joger« strelja Zlatoroga, ki ima nad glavo nekaj ravnih črt in pa na strani 208 — kjer naj bi dvoje punčk ponazorile pogled na Miramar. Slike so vzete iz bogve katerih svetlih zgodb. Fotografije so slabe in kažejo malo opazovano lepoto tekstov. Poglavitni del te ilustrirane izdaje je celo slab in samo nekatere fotografije so komaj zadostne. Tudi za to knjigo velja tole: Četudi bi bilo v knjigi čtivo lepo — so ponesrečene slike — in je že s tem izgubila knjiga svojo privlačnost — za oči. In to je dosti, posebno pri mladini, ki je precej zbirčna in da veliko na lepo opremo. Slabe slike v učni knjigi so kvarljive v dvojnem oziru: V didaktičnem in estetičnem. Zato je treba dobro zbirati, če se že pisatelj odloči za ilustrirano izdajo. In če razdelim to kvarljivost po točkah, bi to bilo nekako takole:

1. Pouk brez slik je posebno pri prirodoopisnem pouku skoraj nemogoč. Toda če so slabe slike je še bolj nemogoč — in je škodljiv učencem predstavi.

2. Slabe slike ne odgovarjajo estetičnemu stremljenju moderne vzgoje — zato so tudi v tem oziru kvarljive — in takih slik ne sme biti v učnih knjigah.

Pa še nekaj, kar bi lahko postavil za tretjo točko. Če so v knjigi lepe, barvane slike, brez dvoma vplivajo tudi na čut do snaznosti. Lepo knjigo vsakdo z večjo pažnjo hrani, kakor ono z neokusno zunanjostjo in notranjostjo — in jo z veliko večjim veseljem v roke vzame kakor druge. (Opazujte to pri otrocih v l. razredu — in boste videli, da imajo Vidrovo berilo z barvanimi slikami veliko rajši kakor pa ono s črno-belimi.)

Kakor notranjost — tako mora biti tudi zunanost knjige okusna in prikupljiva. Učna knjiga naj bo taka, da bo vzbujala veselje, ne pa monotona kakor zunanost uradnega lista.

To niso malenkosti in je treba pogledati samo učne knjige naših sosedov Nemcev, pa bomo videli v koliko tudi v tem grešimo na račun mladine.

Saj imamo dosti slikarjev, ki bi se z veseljem lotili takega dela — toda ne! Za našo dečo zadostujejo slike pobrane iz antikvaričnih knjig in površne reprodukcije stenskih šolskih podob! V tem greši tudi večina naših mladinskih knjig in pa časopisov.

Toliko, da si malo upravičeno nevoljo ohladim. Če bi se tem oporekal, da tiskarna ni upravičena porabiti učno knjigo za nekaj album svojih črk, bi bilo, mislim, dosti.

»MEDVLADJE«

Socialen roman. Spisal Jože Pahor. Založila »Socialna Matica« v Trstu. 1923. Cena 30 Din. Dobi se v Učiteljski tiskarni v Ljubljani.

Pustimo konvencionalnost romana! Ne bom segal v njegovo formo in tudi junakov ne bom

razporejal po predpisih šolskih knjig: Peladan je prevrnil obliko, Barbuse je vsebino prelomil. Danes si avtor vstvarja obliko in junake iz sebe, brez zakonov in pravil. Vzori romantičnih osebnosti so padli: tudi realisti ne zmagujejo danes. Značajev ni: vsi so po večini izmehanizirani kaos vseh smeri: ne padajo in ne rastejo naravno, temveč po avtorjevih revolucionarnih mislih.

Zapisal sem to zato, ker je Pahorjevo »Medvladje« roman najnovejših tendenc, praktičnega socializma, torej posledica političnih preklucij in z njimi združenih akonservativnosti v celotnem ustroju romana; pa je vendar v romanu toliko romantike in naravnosti, da mora vsakdo priznati: Pahor je predvsem politik, ali tudi pisatelj je: »Medvladje« je roman. Stavljal bi ga med Finžgarja in Detela, da ni preočividno nalepljen s socializmom. Mladi Hak je junak Pahorjevih misli.

V osebe ne bom globlje posegal, kajti gotovo je, da ne moremo avtorju diktirati načina, kako naj bi se razvijali značaji. Možne so vse izpremembe. Pahorjevo osebnosti so tako znane, da nikoli ne presenečajo čitavca, ker srečuje podobne v vsaki družbi. Pa ni mladi Hak najsimpatičnejši, kljub temu, da je najlažji; znabiti zato, ker nosi preveč tendencno breme. Rojnik, Gruđen, stari Hak, Osojnik so današnji ljudje; na tisoče je med nami takih, ki so trpeli za svoje ideje ali ki so jih nasprotujoča dejanja teh idej krivično povečala. Stana je pa tisti nemogoči značaj v medvladju morale, ki roman z verjetnostjo nenavadno krepi. In le-ta Stana, hči proroka — socialista, mora dobiti vlekakapitalista Rojnika??

Pahor je tudi pisatelj. O tem priča slog, ki v začetku sicer ne zadovoljava, pa se pozneje razprede in uveljavljuje kot edino primeren; o tem priča koncepcija sama, njene osebe, dejanja in okolica sploh. Omenjam le čas našega preobrata: tedaj je šele zavestno vzkli socializem pri nas. In v katero dobo naj bi Pahor položil dejanje? V to medvladje srca, misli in dejanj! Zakaj je šel Pahor z dejanjem preko Goriške? Njen rojak je: realnost opisov njegove zemlje sega jako v občutje. Mislim sem, da bo socialen roman vsekoli prevrten, nov in brez konservativnosti. Pa so osebe novi romantični, silno simpatični; prizori v Bohinjski dolini in ob Soči pričajo o pisateljevi domiselnosti in čustvenosti.

Naslov romana je točen in programatičen: tudi dokument naših zgodovinskih časov. Vendar bi naj nosila prva stran (ovitek) tudi pristavek roman; zakaj vsakdo misli o znanem zgodovinskem medvladju srednjega veka.

Tone Gaspari.

—k Cvetko Golar: Pastirjeva nevesta. Ljubljana 1923. Natisnila in založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Str. 147. Cena elegantno vezani knjigi 24 Din.

Te dni je izšla zbirka povesti in romane našega priljubljenega pisatelja C. Golarja, ki je po svojih pesniških in leposlovnih delih dobro znan našemu občinstvu. Knjiga »Pastirjeva nevesta« obsega enajst povesti in romane in se po svoji pisani krepki izvirni vsebini in lepem narodnem jeziku ugodno razlikuje od današnje simbolistične futuristične literature. Vsebinsko tvorijo: Pastirjeva nevesta. — Kresna noč. — O miški, srebrno prepasani. — Pesnikovo maščevanje. — Prerokovanje. — Zamišljeni vir. — Beli in rdeči petelin. — Oče in sin Tomaž. — Trije kralji. — Gospa Lili. — Dobri prijatelji. — Tu beremo n. pr. o pastirju, ki se na čudovit način ženi pri grajski gosposodi, kuža turčin se zalubi v pastirico, gorski vir se zamisli v lepo deklico, pesnik se strašno maščuje nad svojim tekmečem itd. Žive in nežive stvari govore in se ljubijo, kar nam riše in piše Golar na svoj prijeten, ljubezni način. Zato priporočamo to knjigo vsem, ki ljubijo živalno, včasih drzno fantazijo, sočno, življenja, polne povesti modernega slovenskega pisatelja.

—k »Ženski svet«. Januarska številka »Ženskega sveta« prinaša sledečo vsebino: Obrazi in duše. Dr. Jože Zlonar: Mlada leča Pavline Pajkove. — Ivan Zorac: Valerija hči cesarja Dioklecijana (Roman). Dr. Iv. Lah: Gabrijan in Semblja. — Dr. Jos. Tominšek: Ob grobu Borisa Mirana. — Fran Milčinski: Dobrota je sirota. Ivo Rod: Pesem. — Vida Jerajeva: Nova Pesem. — Š. Nekaj besed o zakonu. — Izvestja: V ujednitvenju je sila. — Po ženskem svetu. — Iz naše skrinje. — Kuhinja. — Razgovori. — Priloga za ročna dela v štirikratni velikosti lista je posebno lepa. Poleg risb in načrtov, prinaša zanimive članke, na katero posebej opozarjamo. »Ženski svet« izhaja v Trstu enkrat na mesec in stane letno 48 Din. polletno 24 Din. S krojno prilogo, ki bo izšla štirikrat na leto, 60 Din. Naroča se pri g. Mil. Prunk, Ljubljana, Karlovska c. 20/I.

—k Pažnja književnic! Udučenje Monopolskih činovnika i službenika u Beogradu, rešilo je, da sa 1925. god. počne redovno svake godine izdavati svoj veliki kalendar pod naslovom: »Nova Zora«. Kalendar će izlaziti u vidu almanaha sa najboljim prilozima prvih pisaca u našoj ujedinitvenoj otadžbini. Stoga se književnicima obraća pažnja, da će uredništvo kalendara nagraditi: 1. 3 najbolje pesme, prvu sa 1000, drugu sa 800, treću sa 600 dinara. Nagradene, ali i nenagradene pesme koje se odaberu za štampanje honorisade se: nagradene sa 2 a nenagradene sa 1 dinar od reči. 2. 3 najbolje pripovedke, prvu sa 3000, drugu sa 2000 i treću sa 1000 dinara. Nagradene, ali i nenagradene pripovedke koje se odaberu sa štampanje honorisade se: nagradene sa 2 a nenagradene 2 dinar od reči. Napominje se, da pripovedke ne prede dužina 8 strana veličine izdavanja Srske Knjiž. Zadrug. Svi radovi podnose se najdalje do 1. aprila 1924. god. Ishod će se objaviti 1. maja 1924. end. i ponekim dnevnim i svima književnim listovima. Nagrade se isplaćuju odmah, a sav ostali honorar šalje se pisama poštanskom uputnicom 1. decembra 1924. godine uz jedan primerak kalendara. Ocenivački sud sastavlja trojica profesora književnosti, čija ćemo imena naknadno objaviti.

Naša gospodarska organizacija.

—g V počaščenje spomina Janka Likarja, so darovali za Učiteljski konvikt: Engelbert Gangl 30 Din, Jakob Dimnik 30 Din, Ivan Dimnik 30 Din. Skupaj 90 Din.

—g Ganglov kamen za učiteljski konvikt v Ljubljani. Niko Einspieler, nadučitelj v Št. Jurju pri Grosupljem, Din 120 in sicer obveznico 7% drž. posojila za

Din 100 in Din 20 pa v gotovini. — Andrej Sežun, učitelj v Ljubljani, obveznico 7% drž. posojila za Din 100. — Učiteljsko deške in dekliške osnovne šole v Kranju Din 160; darovali so po 10 Din: Janja Miklavčič, Jerica Bizjak, Albina Bradaska, Pavla Jaklič, Angela Črnolagar, Anica Pilbach, Marija Rooss, Olga Šavnik, Anka Mahulja, Vilko Rus, Anton Sepahier, Andrej Rojc, Vinko Robljek, Lado Čuk, Rudolf Bratok in Stanko Završnik. — Učiteljski zbor v Starem trgu pri Črnomlju po inicijativi nadučitelja Jos. Rustje Din 150; darovali so: Dobrovoljčeva, Kušarjeva, Znančeva, Kavčič in Rustja. — Mara in Regina Judnič, učiteljici v Vrčicah pri Semiču, Din 50. — Fortunat Jelovšek, nadučitelj v Libojah. Din 50 v počaščenje svojega sošolca Gangla. — Belokranjsko učiteljsko društvo Din 500. — Nadučitelj Konrad Barle iz Metlike Din 150 brezobrestnega posojila. — Učiteljski zbor v Starem trgu pri Ložu Din 100; darovali so po 15 Din: F. Hribernik, C. Jeliničič, E. Miseli, K. Pikel, M. Tome, J. Vončina in F. Weber. Skupaj Din 1380; zadnjič izkazanih Din 5887 = Din 7267. Prisrčna hvala! Le tako naprej! »Kamen na kamen palača.« — Jakob Dimnik, blagajnik.

—g Rezervni sklad — prostovoljni organizacijski davek — 1924. I. izkaz. Blagajniško stanje po zadnjem izkazu 2867.56 Din. Laško učiteljsko društvo 400 Din. Smoletova Jožica, Sv. Gora 25 Din. Jelovšek Fortunat, Liboje 25 Din. Skupaj 3317.56 Din. — Uprava rezeravnega sklada.

Iz naše stanovske organizacije.

Gibanje okrajnih društev v Sloveniji.

Vabila:

= OKRAJNO UČITELJSKO DRUŠTVO ZA MARIBORSKI ŠOL. OKRAJ ima svoj občni zbor v Mariboru dne 7. februarja ob 10. uri predpoldan v mali dvorani Narodnega doma. Dnevni red: 1. Predsedniško poročilo. 2. Blagajniško poročilo. 3. Volitev novega odbora. 4. Pogovor o izvolitvi stalnega konferenčnega odbora. 5. Predavanje g. nadzornika Lichtenwallnerja: Bistvo in pomen produktivne šole in pot do njenega uresničenja. 6. Slučajnosti. Udeležba za vse obvezna in se bode kontrolirala.

= UČITELJSKO DRUŠTVO ZA CELJSKI OKRAJ ima svoj občni zbor v soboto dne 9. februarja 1924 ob 9. uri dopoldan v mestni osnovni šoli v Celju po sledečem vzporedju: 1. Zapisnik. 2. Društvene in stanovske zadeve. 3. Letno poročilo tajnika in blagajnika. 4. Volitev novega odbora in dveh pregledovalcev računov. 5. Vprašalna škrinica. 6. Moji utisi pri nadzorovanju» poročila nadzornik tovariš Ljud. Černe. 7. »O uporabnih nalogah« predava tovariš S. Petrovič. Udeležba za vsakega člana častna dolžnost. Odbor.

Poročila:

+ ZBOROVANJE OKR. UČITELJSKEGA DRUŠTVA ZA LJUBLJANO IN OKOLICO se je vršilo v soboto, 5. januarja 1924 v šoli na Ledini. Kljub skrajno slabem vremenu se ga je udeležilo nad 120 tovarišev in tovarišev, katere je iskreno pozdravil predsednik. — Tovariš predsednik se je uvodoma spominjal umrlega tovariša nadučitelja Karola Matajca na Vrhniki. Naštevaj je vse njegove vrline, ki so ga dičile vedno v ponos našemu učiteljskemu stanu. V imenu društva se je zahvalil g. nadzorniku, tovarišu Andreju Rapetu, za njegov ginljiv govor, v slovo našemu umrlemu tovarišu.

Predavanje: Nato je predaval strokovni učitelj tov. Kobil vrlo zanimivo o »Pouku, vzgoji in metodi slepih«. Poročilo je bilo vsestransko zanimivo. Lepo predavanje je sprejelo učitelstvo z iskrenim zadovoljstvom. — Tov. tajnik je podal nato več potrebnih stanovskih zadev.

Sprejeti so bili nato sledeči samostojni predlogi:

1. Učiteljsko ima vzorno organizacijo, prav dobro delavno strokovno tajništvo in poverjeništvu, ki so storili vse, da bi dosegli najboljšo socialno stališče. Zbrano učiteljsko soglasno protestira proti izigravanju naših duševnih in telesnih sil, s katerimi smo takorekoč na koncu.

2. Učiteljsko vztraja na sedanji sestavi višjega šolskega sveta, za kar smo se toliko časa borili, kajti v tej inštanci imamo zakonito voljene zastopnike.

3. Učiteljsko se udeležuje intenzivno na prosvetnem polju. To je bil ukaz na-